

Białystok, dn.15 lipca 2024 r.

Prof. dr hab. Agnieszka Malarewicz-Jakubów

Katedra Prawa Handlowego

Wydział Prawa

Uniwersytet w Białymstoku

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Wojciechowskiej pt. „Prosta spółka akcyjna – studium prawnoporównawcze w zakresie prawa francuskiego i polskiego”

Uwagi wprowadzające

W związku z powołaniem mnie przez Radę Naukową Instytutu Prawa SWPS w Warszawie na recenzentkę, przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Wojciechowskiej pt. „Prosta spółka akcyjna – studium prawnoporównawcze w zakresie prawa francuskiego i polskiego”, napisanej pod kierunkiem naukowym Pana dr hc. Prof. dr hab. Bronisława Sitka oraz dr Joanny Bocianowskiej.

Przedmiotem recenzji jest ocena, czy rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.) W szczególności: czy stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz czy Doktorantka wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną w danej dyscyplinie naukowej i umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Recenzja obejmuje ocenę następujących kwestii:

1. Wybór tematu rozprawy
2. Poprawność struktury rozprawy i jej zakresu
3. Treść, cele badawcze i warstwa merytoryczna rozprawy
4. Strona formalna rozprawy, edycyjna i baza źródłowa

1. *Wybór tematu rozprawy*

Wybór tematu recenzowanej rozprawy oceniam bardzo pozytywnie. Autorka przeprowadza analizę prawnoporównawczą prostej spółki akcyjnej i *societe par actions simplifiee* - francuskiej uproszczonej spółki akcyjnej. Pretekstem do tej analizy było posłużenie się przez Ministerstwo Rozwoju argumentem przed wprowadzeniem w życie prostej spółki akcyjnej przykładem Francji, gdzie Uproszczona Spółka Akcyjna (SAS) funkcjonuje od 30 lat i mogła stanowić swoisty pierwowzór polskiej spółki. Doktorantka posługuje się znakomitymi, aktualnymi regulacjami i poglądami doktryny, zarówno polskiej, jak i francuskiej. Autorka przedmiotem rozważań uczyniła problematykę funkcjonowania prostej spółki akcyjnej w Polsce i francuskiej uproszczonej spółki akcyjnej. Systematycznie, konsekwentnie bada poszczególne elementy obu spółek, porównuje je, rozważa, jakie elementy z francuskiej regulacji spółki warto przetransponować do polskiego porządku prawnego, a które można pominąć. Szczególną uwagę zwraca na różny sposób postrzegania obu spółek przez przedsiębiorców: we Francji SAS to jedna z najbardziej popularnych form prowadzenia działalności gospodarczej, w Polsce sięgają po nią debiutujący przedsiębiorcy, którzy chcą, by ich aktywność była postrzegana jako innowacyjna. Wiedząc, że to forma prawna przeznaczona dla tzw. start upów, przedsiębiorcy próbują tworzyć takie podmioty, ale trzeba stwierdzić, że na razie nie jest to popularna forma prowadzenia działalności. Wynika to również z pewnością z odmiennej filozofii prowadzenia działalności gospodarczej w obu krajach. Tytuł pracy został sformułowany prawidłowo, a treść pracy jest zgodna z tytułem.

Podsumowując należy wskazać, że wybór tematu należy uznać za cenny i pożądany, a co najwartościowsze: nowatorski. Znajduje on swoje uzasadnienie zarówno w warstwie naukowej, jak i praktycznej. Nie ma w polskiej literaturze prawa spółek takiej prawnoporównawczej analizy prostych spółek akcyjnych. Nie mam wątpliwości, że recenzowana rozprawa jest oryginalnym ujęciem postawionego problemu naukowego.

2. *Poprawność struktury rozprawy i jej zakresu*

Rozprawa składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów i zakończenia. Zawiera obszerną bibliografię: literaturę francuską, wykaz orzecznictwa sądów francuskich dotyczący SAS, literaturę polską (bezpośrednio dotyczącą PSA i nie dotyczącą PSA) oraz literaturę anglojęzyczną i orzecznictwo polskie. Odrębny jest wykaz wykorzystanej literatury ze źródeł internetowych. Struktura formalna pracy jest prawidłowa i podporządkowana wymogom, jakie wynikają z trafnie określonego celu

badawczego, polegającego na zidentyfikowaniu hipotezy badawczej: w polskim kodeksie spółek handlowych należało zastosować metodę legislacyjną zbliżoną do tej, którą posłużył się prawodawca francuski. Doktorantka przyjmuje wiodący w pracy pogląd, że francuska konstrukcja prostej spółki akcyjnej lepiej spełniałaby w Polsce cele i funkcje przypisywane jej przez polskiego prawodawcę (tak: str. 17 rozprawy). Autorka zachowuje właściwe proporcje między poszczególnymi rozdziałami. Za trafną należy także uznać kolejność zaprezentowanych w pracy zagadnień. Na aprobatę zasługuje konsekwentna, uporządkowana struktura rozprawy: rozdziały rozpoczynają uwagi wstępne lub wprowadzające, a wieńczy podsumowanie. Taki porządek sprawia, że rozprawa jest klarowna i czyta się ją bardzo dobrze.

3. *Treść, cele badawcze i warstwa merytoryczna pracy*

Przedmiotem dysertacji jest analiza prawnoporównawcza regulacji prawa prostej spółki akcyjnej w Polsce i uproszczonej spółki akcyjnej we Francji. W swoich badaniach Doktorantka skoncentrowała się na porównaniu wybranych elementów tych spółek w obu reżimach prawnych. Weryfikuje koncepcje powstania regulacji tych spółek i ich funkcjonowanie. Autorka rozważa również poszczególne elementy w obu spółkach: akcje, kapitał i strukturę, wspólników, organy, odpowiedzialność zarządzających, reguły rozwiązania i likwidacji. Praca jest także szeroką analizą orzecznictwa dotyczącego obu spółek w dwóch reżimach prawnych. Praca jest wielowątkowa, wskazuje szereg kwestii, ułatwiających bądź utrudniających funkcjonowanie tych spółek. Generalnie, treść recenzowanej rozprawy wskazuje, że Doktorantka umiejętnie i ze swobodą potrafi formułować problemy badawcze, których analizę, z uwzględnieniem różnych aspektów przeprowadza w dysertacji i, co wcale nie jest powszechne w rozprawach doktorskich, w dwóch reżimach prawnych..

Autorka postawiła sobie za główny cel pracy – dokonanie analizy prowadzącej do potwierdzenia tezy o lepszym uregulowaniu uproszczonej spółki akcyjnej we Francji i o zasadności skorzystania przez polskiego prawodawcę z regulacji francuskich.

Osiągnięciu powyższego celu sprzyjały hipotezy badawcze jasno sformułowane we wstępie do dysertacji. Dzięki temu praca jest nie tylko cenną analizą naukową, z pewnością zostanie zauważona w badaniach doktrynalnych, dotyczących polskiej spółki akcyjnej, ale ma również ogromne znaczenie w praktyce gospodarczej. Doktorantka słusznie zauważa nieprecyzyjność polskich rozwiązań prawnych PSA, niejednorodną linię orzecniczą sądów i w regulacji francuskiej spółki poszukuje najbardziej efektywnych rozwiązań, które mógłby wykorzystać polski prawodawca.

Użyte w dysertacji metody badawcze nie budzą zastrzeżeń. Podstawową metodą jest metoda prawno-porównawcza, Autorka korzysta bezpośrednio z materiałów źródłowych, co powoduje, że metoda ta jest zastosowana znakomicie, pozwala zidentyfikować podobieństwa i różnice obu regulacji. Zasluguje w tym miejscu na szczególną pochwałę, gdyż takie korzystanie z metody prawno-porównawczej nie jest częste wśród Doktorantów, którzy stosowanie komparatystyki najczęściej ograniczają do warstwy informacyjnej. Doktorantka korzysta także z metody formalno-dogmatycznej, co wynika z konieczności realizacji głównego celu pracy, polegającego na analizie rozwiązań normatywnych oraz kształtu regulacji prawnych, dotyczących obu spółek. Wykorzystuje także metodę historycznoprawną, analizując koncepcje powstania obu spółek.

Na pozytywną ocenę zasługuje strona merytoryczna rozprawy.

W pierwszym rozdziale monografii Autorka metodycznie przedstawiła koncepcje wprowadzenia i ewolucję spółek w obu reżimach prawnych. Wskazała również zagadnienia terminologiczne, co pozwala lepiej zrozumieć cele i ostateczny kształt prawny regulacji. Zaletą tej części rozprawy jest sformułowanie krytycznych uwag prawno-porównawczych i podkreślenie, że regulacja francuska powstawała stopniowo i była dostosowywana do przeprowadzanych reform gospodarczych.

W kolejnym rozdziale omówiła istniejący w zakresie regulacji francuskiej spółki system odesłań, co pozwoliło określić zakres francuskiej regulacji prawnej. Część rozważań poświęciła omówieniu powstania SAS ab initio.

W trzecim rozdziale Doktorantka prezentuje strukturę majątkową francuskiej uproszczonej spółki i prostej spółki akcyjnej w Polsce. Analizowała tu również problematykę kapitału akcyjnego oraz wkładów do spółek. To ciekawa i wartościowa część dysertacji.

Czwarty rozdział to charakterystyka obrotu akcjami przez SAS i PSA. Szczególną uwagę zwróciła Doktorantka na pozycję prawną wspólników, aby zanalizować kwestie związane z obrotem akcjami obu spółek. To są interesujące rozważania na dobrym poziomie merytorycznym.

Piąty rozdział jest analizą zagadnień, dotyczących substratu osobowego obu spółek. Zwróciła przede wszystkim uwagę na status wspólników w spółce polskiej i francuskiej, ich prawa i obowiązki. Analizie poddała także sposoby podejmowania decyzji, zarządzania, prowadzenia spraw obu spółek. To istotna część rozprawy.

W szóstej części pracy badany jest ustój obu spółek: sposoby zarządzania, pozycja organów kolegialnych i ich wpływ na byt prawny obu spółek. Doktorantka bada również zakres swobody wspólników – akcjonariuszy na kształtowanie spółek. Precyzyjnie wskazuje tu różnice między regulacjami polskimi i francuskimi. Szczególnie interesujące są rozważania poświęcone rozumieniu terminu *diriger* w prawie francuskim. Zgadzam się z Doktorantką, że warto zdefiniować w polskim

prawie zarządzanie i kierowanie spółką, odróżnić te pojęcia, co może wpłynąć na bardziej transparentne określenie kompetencji poszczególnych organów w spółkach.

Rozdział siódmy eksponuje zagadnienia odpowiedzialności zarządzających spółkami. Doktorantka opisała również sposoby ich powoływania i odwoływania. Są tu znaczne różnice między analizowanymi porządkami prawnymi, co podkreśla Autorka wskazując poglądy z orzecznictwa francuskiego.

Ostatnia część rozprawy dotyczy likwidacji i zakończenia działalności SAS i PSA. Omówione są nie tylko przyczyny rozwiązania obu spółek, różnice ich likwidacji. Wskazane są także regulacje prawne związane z zakończeniem działalności, szczególnie przepisy prawa insolwencyjnego w obu porządkach prawnych i ich wpływ na finalizację działalności gospodarczej.

Każda część pracy jest podsumowana istotnymi wnioskami, a pracę wieńczą właściwie, szeroko sformułowane konkluzje, zawierające spis różnic i podobieństw spółek w dwóch systemach prawnych. Co warto podkreślić – wnioski końcowe nie są powtórzeniem cząstkowych podsumowań, zamieszczonych po każdym rozdziale.

Wskazać należy, że Doktorantka trafnie identyfikuje zasadnicze problemy, jakie pojawiają się na płaszczyźnie dogmatycznej oraz w obszarze potencjalnych trudności praktycznych związanych z tematyką pracy.

4. *Strona formalna rozprawy, edycyjna i baza źródłowa*

Rozważania prowadzone przez Doktorantkę są klarowne, napisane poprawnym językiem, a jednocześnie prezentują dobry poziom merytoryczny. Wywód naukowy jest konsekwentny i świadczy o opanowaniu techniki opracowania formalnej strony pracy naukowej. Ogólna ocena warstwy językowej nie budzi zastrzeżeń, praca została wykonana dosyć starannie, choć można spotkać błędy stylistyczne, edycyjne, interpunkcyjne. Zdecydowanie zbyt liczne są literówki, co przy dobrym merytorycznym poziomie rozprawy, obniża jej wartość.

Dobór i wykorzystanie źródeł nie budzi zastrzeżeń, zarówno literatura przedmiotu, jak i orzecznictwo zostały wykorzystane w zakresie szerokim. Nie mam wątpliwości, że zaprezentowana literatura i orzecznictwo wskazują na dobre rozeznanie Doktorantki w opisywanej problematyce. Świadczy to o bardzo dobrze przeprowadzonej kwerendzie regulacji francuskich i prawa polskiego.

W rozprawie Autorka poprawnie zastosowała odсылaczę i przypisy. Jednoznacznie wskazuje to na dobrą znajomość warsztatu naukowego oraz wiedzę merytoryczną.

Konkluzja:

Rozprawa doktorska mgr. Katarzyny Wojciechowskiej pt. „Prosta spółka akcyjna – studium prawnooporównawcze w zakresie prawa francuskiego i polskiego” reprezentuje bardzo dobry poziom naukowy, tak w zakresie rozważań merytorycznych, jak i ujęcia metodologicznego. Nie ulega wątpliwości, że Doktorantka przedstawiła rozbudowaną analizę dogmatyczną polskiego i francuskiego systemu prawnego w odniesieniu do wybranego zagadnienia, z zaprezentowaniem, w wyczerpujący sposób, omawianych regulacji prawnych i wpływu ich stosowania na byt prawny SAS i PSA. Na pochwałę zasługuje sposób prezentacji przedmiotowych zagadnień: klarowny, uporządkowany, zawsze uzasadniony merytorycznie, co prowadzi Doktorantkę do formułowania konkretnych wniosków. Ogólna ocena rozprawy jest zatem jednoznacznie pozytywna. Rekomenduję Doktorantce przeprowadzenie starannej korekty językowej, stylistycznej, interpunkcyjnej i przygotowanie rozprawy do publikacji.

Stosownie do ustalonych przez ustawodawcę standardów stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w zakresie prawa oraz poświadcza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Oznacza to, że rozprawa Pani Magister Katarzyny Wojciechowskiej spełnia wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.), mającym zastosowanie w niniejszym przewodzie doktorskim.

Z pełnym przekonaniem wnoszę o dopuszczenie mgr Katarzyny Wojciechowskiej do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Prof. dr hab. Agnieszka Malarewicz-Jakubów